

Wawerski

Przewodnik
Sąsiedzki

DZIEŃ DOBRY, OD TEGO SIĘ ZACZYNA!

Spis treści

Wstęp Jan Wróbel	5
Wprowadzenie „Czy trzeba mieszkać blisko siebie, aby być sąsiadem?”	6
Sąsiedztwo i wspólnoty lokalne z różnych perspektyw	8
Jakim typem sąsiada jesteś?	16
Dobre praktyki – co już działa i inspiruje	17
Jak możesz zrealizować swoje pomysły?	22
Do Miejsc Aktywności Lokalnej (MAL) zawsze po drodze, czyli gdzie można bezpłatnie zorganizować spotkania sąsiedzkie?	26
25 sposobów na budowanie sąsiedztwa	28
Jak zorganizować sąsiedzkiego grilla?	30
To nie koniec, to dopiero początek...	31
Notatki	32
Gdzie szukać inspiracji, informacji i wsparcia?	34

Wydawca:
Urząd Dzielnicy Wawer m.st. Warszawy
ul. Żegańska 1, 04-713 Warszawa

Redakcja:
Karolina Kołbyk
Karol Kołbyk
Dorota Głażewska
Szymon Pulcyn

Autorzy tekstów:
Katarzyna Doboszyńska-Markiewicz
Tadeusz Drozda
Greta Drożdziel-Papuga
Robert Gawliński
Adelina Gołębiowska
Agnieszka Janowska
Kayah
Karol Kołbyk
Karolina Kołbyk
Jan Wróbel
Katarzyna Żak

Autorzy zdjęć:
(s. 4 Mr. Marco, @mrmarcojorger,
s. 14 Piotr Porębski/Kayax,
s. 26 Mike Erskine, @mikejerskine)

Korekta:
Kamil Markiewicz

Opracowanie graficzne i skład:
MUFU

ISBN: 978-83-960162-0-1

Wydanie I

Warszawa 2020

Wstęp

Najlepsze na początek: sąsiad(ka) to Ty. A chyba każdy przyzna, że lepiej być takim sąsiadem, którego samemu by się chciało mieć za sąsiada... Być sąsiadem wielkiego formatu to jest to! Możemy być XXL i cieszyć się życiem.

Przez ostatnie sto lat przeżyliśmy w Polsce wiele. Sporo nas łączyło, sporo nas dzieliło. Przez ostatnie trzydzieści lat biegliśmy jak zajączki ze znanej reklamy. Na naszych oczach kraj się właśnie zmienia, wyrosło pokolenie, które chce żyć inaczej, trochę wolniej, za to trochę... fajniej. Zwalniamy tempo biegu – i uważniej się rozglądamy. Pytanie za 10 złotych: rozglądając się wolimy dostrzegać jak najwięcej rzeczy i ludzi przykrych... czy może odwrotnie? Łatwo wygrać tę dychę! Wolimy widzieć wokół siebie ludzi życzliwie odnoszących się do naszego postrzegania świata i do nas samych. Budynek, płoty, przystanki, boisko, las – wolimy z klasą i z pomysłem. Cienimy sąsiadów dbających o siebie, ale otwartych także na nasze problemy.

Nas, ludzi 2.0, znowu coś dzieli, a coś łączy. Dzieje się tak dlatego, że jesteśmy... normalni. Mamy zatem wiele wspólnych marzeń (żeby tak Wisła stała się wreszcie najczystsza rzeką w Europie! No, i żeby pies sąsiadów cicho się uśmiechał na nasz widok) oraz sporo marzeń odrębnych, czasem niepowtarzalnych. Te marzenia wspólne możemy, krok po kroku, realizować razem. Marzeniom z kategorii „moje i tylko moje” też należy się sympatia – i wsparcie, jeżeli umiemy o nie poprosić. A kiedy to nas proszą, to nie dać się prosić, tylko być XXL.

Red. Jan Wróbel

Czy trzeba mieszkać blisko siebie, aby być sąsiadem?

Sąsiedztwo to fenomen, który sytuuje się między światem naszej najbliższej rodziny a dalekim światem zewnętrznym. Historycznie patrząc, sąsiedztwo było konieczną formą kooperacji, zobowiązaniem do wzajemnej pomocy. Cykl życia, szczególnie na wsi, sezonowość prac, współpraca przy budowie domu, walka z kłeskami żywiołowymi były płaszczyznami budowania relacji sąsiedzkich. Dobrych lub trudnych. Współcześnie również doświadczamy zbliżania z naszymi sąsiadami w imię spraw ważnych; jesteśmy razem za czymś albo przeciwstawiamy się czemuś, co zagraża interesom naszej wspólnoty. Wydaje się jednak, że wspólne interesy nie wyczerpują fenomenu sąsiedztwa. Dziś nie jesteśmy skazani na sąsiadów w znaczeniu geograficznej przyległości, możemy tego typu relacje kształtować bardziej swobodnie. Fizyczna bliskość sąsiedztwa pozostaje jednak nadal ważna dla dwóch grup: dzieci mających w bliskim sąsiedztwie najbliższych towarzyszy zabaw oraz seniorów mogących doświadczać trudności z mobilnością i w związku z tym ograniczać swoje interakcje do tych, którzy są „na wyciągnięcie ręki”.

Warto zadać pytanie o to, jak dobre relacje sąsiedzkie wpływają na przewyższanie deficytów ograniczających jakość życia w Polsce, takich jak deficyt kooperacji i deficyt zaufania. Badania mówią, że te dwa deficyty są u nas znaczące, z drugiej strony nasza bardzo często duża aktywność w społecznościach lokalnych wydaje się temu przeczyć.

Dobre sąsiedztwo, czyli jakie? Każdy zapewne ma swoją indywidualną odpowiedź. Wydaje się, że uniwersalną receptą jest stwierdzenie, że dobre sąsiedztwo to umiejętność balansowanie między wzajemną bliskością a niezbędnym dystansem. Ta równowaga między możliwością uzyskania wsparcia od sąsiadów a zażywaniem „świętego spokoju” daje nam poczucie bezpieczeństwa.

Katastrofy i nieprzewidziane zdarzenia intensyfikują relacje sąsiedzkie. Wydarzenia takie jak pandemia są wyzwaniem, również dla naszego myślenia o sąsiedztwie i jego roli w budowaniu naszego dobrostanu.

Czy relacje sąsiedzkie mają dla Państwa istotne znaczenie? Czy sąsiedzi to ci, z którymi dzielimy wspólny płot lub klatkę schodową, czy też fizycznie mogą być dalej, pozostając bliskimi? Czy pamiętają Państwo pierwsze spotkania z nowymi sąsiadami? Co najskuteczniej inicjuje interakcje sąsiedzkie: dzieci w podobnym wieku, a może zbliżone zainteresowania? Czy mają Państwo tak bliskich sąsiadów, że zostawiają im Państwo klucze podczas wyjazdów?

Oddajemy w Państwa ręce Wawerski Przewodnik Sąsiedzki. Mamy nadzieję, że będzie on inspiracją nie tylko do budowania jeszcze bliższych wspólnot sąsiedzkich, ale i podejmowania wysiłku na rzecz integracji naszych wspólnot lokalnych. Zobaczmy, jak wiele się już dzieje, a przecież możemy zrobić jeszcze więcej!

Sąsiedztwo i wspólnoty lokalne z różnych perspektyw...

Relacje sąsiedzkie dają nam poczucie zakorzenienia w społeczności lokalnej. To szczególnie ważne w czasach globalizacji, którą jesteśmy zmęczeni. Od pewnego czasu zauważalny jest trend powrotu do tego, co swojskie, lokalne, bliskie. Relacje sąsiedzkie wpływają na komfort codziennego funkcjonowania w społeczeństwie, gdy są bliskie i życzliwe, pozwalają poczuć się bezpiecznym i ważnym. Wydobywają nas również z anonimowości globalnej wioski, przesuwając akcent w stronę budowania współczesnej wioski lokalnej.

Adelina Gołębiowska – socjolog, trenerka

Z punktu widzenia psychologii człowiek jest istotą stadną, społeczną, potrzebującą do pełni rozwoju bycia w relacji z innymi. Od najwcześniejszej fazy rozwoju skierowany jest ku drugiemu człowiekowi, angażuje się w relacje poznawczo i emocjonalnie, poprzez te relacje uczy się życia w społeczeństwie. Zaangażowanie społeczne jest istotne nie tylko na początku, ale też przez kolejne lata życia. Interakcje społeczne stanowią odzwierciedlenie wewnętrznego życia psychicznego jednostki. Społeczność lokalna, będąca najbliższą i najbardziej dostępną grupą społeczną, stanowi punkt odniesienia, zapewnia poczucie wspólnoty, zaspokaja potrzebę bezpieczeństwa i przynależności, buduje zaangażowanie, ma istotną rolę w podtrzymywaniu dobrostanu psychicznego jednostki.

Agnieszka Janowska – psycholog

Mówi się, że do wychowania dziecka potrzebna jest cała wioska i nie ma w tym ani krzty przesady. Dawniej mieszkaliśmy w wielopokoleniowych rodzinach, w których dzieci, obserwując relacje międzyludzkie, po prostu się ich uczyły. W dzisiejszych czasach czerpiemy wzorce z seriali i mediów społecznościowych i, o ile nie jest to zjawisko stricte

negatywne, to na pewno nie zastąpi prawdziwych wzorców osobowych, a przede wszystkim relacji! Jak mawia słynny duński terapeuta Jesper Juul, największym przekleństwem współczesnego dzieciństwa jest brak wolnej od dorosłych przestrzeni, przestrzeni wspólnej zabawy, którą tworzą sobie dzieci na wyłączność. Same. Bez rodziców ani innych dorosłych. A przecież tak bardzo tego potrzebują do prawidłowego rozwoju społeczno-emocjonalnego. I tu wielką rolę odgrywają sąsiedztwa! A gdyby tak przywrócić starą, dobrą wspólną zabawę na podwórku? Być może dzieci nie wrócą już na trzepak czy do gry w klasy, ale mogą przecież wspólnie robić tyle rzeczy... na ile im pozwolimy.

Karolina Kołbyk – pedagog

Ze słowem sąsiad mam dwa skojarzenia – jedno etymologiczne, a drugie feministyczne. Sam wyraz musiał być ważny dla naszych praprzodków, skoro przetrwał we wszystkich językach słowiańskich (np. czes. soused, ros. сосед, ukr. susid). Cząstka są- oznacza „razem”, czyli sąsiedzi to dosłownie „współsiadzący”. Sąsiad pochodzi od czasownika, którego już w polszczyźnie nie ma, a który można by oddać jako „sąsiedzić”. Sąsiedzmy więc ze sobą na dobre i na złe!

Patrząc na funkcjonowanie pary „sąsiad – sąsiadka”, trzeba podkreślić językowe równouprawienie. „Sąsiadka” nie stanie się przedmiotem jakże żywych dziś sporów o feminitywa (nazwy żeńskie). Nigdy bowiem nie przyszyłoby nam do głowy, by do sąsiadki zwrócić się per „sąsiedzie” albo „pani sąsiad” (doktor, psycholog czy premier są w zupełnie innym położeniu językowym). Po prostu są to osoby zbyt blisko nas siedzące, żeby zwracać się do nich, nie uwzględniając płci.

dr Katarzyna Doboszyńska-Markiewicz – językoznawca

**„Jak dobrze mieć sąsiada,
Jak dobrze mieć sąsiada,
On wiosną się uśmiechnie,
Jesienią zagada,
A zimą ci pomoże
Przy węglu i przy koksie
I sama nie wiesz, kiedy
Ułoży wam rok się”**

**Agnieszka Osiecka,
„Jak dobrze mieć sąsiada”**

Instytucja sąsiada jak świat długi i szeroki jest i była w kulturze społecznej szeroko zakorzeniona. Sąsiad to ktoś, kto mieszka tuż obok, niekoniecznie granicząc z naszą działką, czy naszymi drzwiami wejściowymi, jednak w naszym życiu ktoś niezwykle istotny. Mamy szczęście do wspaniałych Sąsiadów. Możemy zawsze liczyć na ich pomoc – ze wzajemnością oczywiście! W dobie mocno rozpowszechnionych przesyłek kurierskich w razie nieobecności w domu zostawiamy je u siebie. Nasi sąsiedzi, gdy dzieci były małe, zawsze przygarbiali je w czasie oczekiwania, aż wrócimy do domu. I odwrotnie – nasz dom był otwarty dla ich pociech. Również nasze zwierzęta domowe mogły liczyć na ich opiekę... Pamiętam, że kiedy nasza młoda suka uciekła z ogrodu, sąsiedzi przez dwie godziny razem z nami jeździli na rowerach i jej szukali. Z sukcesem oczywiście!

Jesteśmy czujni, gdy u kogoś odzywa się alarm lub godzinami jest otwarta brama wjazdowa... Wystarczy telefon i sprawdzenie, czy wszystko jest w porządku.

Ostatnio, podczas domowej kwarantanny, sąsiedzi spisali się więcej niż na medal... Robili nam zakupy i zostawiali na płocie, codziennie dzwoniąc i pytając o stan naszego zdrowia i czy jeszcze czegoś potrzebujemy. Byliśmy wzruszeni ich opiekuńczością. Jedyne problemy, którego jako grupa sąsiadów na razie nie jesteśmy w stanie rozwiązać, to rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w naszej okolicy; tutaj na sukces musimy jeszcze trochę poczekać.

Katarzyna Żak – aktorka i wokalistka

Przez całe życie często się przeprowadzałem, mieszkaliśmy z Moniką, moją żoną, zwykle 3-4 lata w jednym miejscu. Teraz od 15 lat mieszkam w Radości i tak naprawdę to jest pierwsze miejsce, gdzie znam prawie wszystkich sąsiadów z ulicy. Większość z nich poznałem na spacerach z naszym psem Duchem. Psy przełamują lody. Ktoś lubi zwierzęta, więc coś zagada, ktoś się boi i to też bywa okazja do zamienienia kilku zdań.

Małe społeczności na przedmieściach funkcjonują zupełnie inaczej, niż te w centrum miasta. Może to po części wynika z charakteru ludzi, którzy nie chcą żyć w zgiełku, szukają ciszy, świeżego powietrza.

Lockdown pokazał, jak ważne są lokalne społeczności. Na naszej ulicy wszyscy się wspierali, wymieniali informacjami o lokalnych sklepikach dowożących zakupy, proste sprawy, wydawałoby się błahe, a jednak w takim czasie ważne i dające poczucie wspólnoty. I wierzę, że te nawyki z nami zostaną, bo mam naprawdę wspierających sąsiadów.

Robert Gawliński – muzyk, lider zespołu „Wilki”

Do Radości wprowadziłem się w roku 1977 i nuże poznawać mieszkających obok sąsiadów. We Wrocławiu mieszkaliśmy w bloku, toteż nie znaliśmy nikogo z wyjątkiem sąsiada z dołu, któremu parokrotnie zalałiśmy mieszkanie. Mieszkaliśmy na czwartym piętrze, woda dochodziła czasami, toteż kran nad wanną był cały czas odkręcony, jak był jakiś dobry program w telewizji, to woda docierała do nas. Przeprowadziliśmy się do Radości, bo właściciel zapewnił nas, że w tym domu na parterze woda jest zawsze. Pierwszym sąsiadem był pan Szczepan – stolarz, który od razu sam nas znalazł i okazał się bardzo pomocny we wszystkim. Pomógł potem Januszowi Rewińskiemu znaleźć dom w dalszym sąsiedztwie. Świetnym elementem scalającym sąsiedzką układy są dzieci. Nasze córki zaczęły uczęszczać do pobliskiej szkoły i natychmiast przybyło nam sporo nowych znajomych – rodziców koleżanek. Byłem już wtedy dość znanym artystą, toteż stworzyliśmy z p. Ewą Pusz inicjatywę pomocy domom dziecka i starców, które znajdowały się wówczas w Radości. Organizowaliśmy coroczne koncerty charytatywne, sąsiedzi robili wszystko, by kupić bilety na imprezę, która zwykle odbywała się w naszej remizie strażackiej. Tych imprez było wiele, mało nam było zimowych spotkań, to jeszcze zrobiliśmy kilka pikników na stadionie radościańskim z okazji Dnia Dziecka. Na naszej ulicy zamieszkała Ewa Śnieżanka, znana wtedy piosenkarka, stworzyła inicjatywę budowy drogi asfaltowej do szkoły. Mieszkańcy się do tego zapalili i droga powstała. Ostatni koncert w remizie to była kłapa, przyszli tylko najwierniejsi sąsiedzi, jakoś zainteresowanie bardzo zmalało. Przybywali nowi mieszkańcy, Janusz Rewiński się wyprowadził, powstało wiele nowych sklepów i restauracji, ludzie się rozeszli. Nie wiem, czy wiecie, ale w moim sąsiedztwie jest teraz pięć restauracji japońskich oraz sporo, sporo innych. Teraz utrzymujemy kontakty z kilkoma starymi znajomymi i jakoś nowych nie przybywa. Po szklanke cukru jest bliżej do sklepu niż do sąsiada.

Tadeusz Drozda – satyryk

Piotr Porębski/Kayax

Jako dziecko często swój czas spędzałam u dziadków w Białymstoku. Tam nauczyłam się sąsiedztwa w najpiękniejszej formie. Ludzie ze sobą codziennie rozmawiali, pomagali sobie nawzajem, pożyczali sprzęty, jedzenie, oferowali przysługi, a także miejsce przy stole podczas rodzinnych celebracji. Być może były waśnie, ale nigdy nie doświadczyłam eskalacji typu Pawlak i Kargul. Białystok w mojej pamięci z tamtych lat to domki z ogrodami i sadami, oddzielone krzywym płotem. Gdy wracałam do Warszawy do 10-piętrowego bloku na Ochocie, znałam tylko te rodziny, w których byli moi rówieśnicy.

Kiedy przeprowadziłam się do Wawra, podchodziłam z wielką rezerwą do sąsiedzkich stosunków. Od lat byłam już osobą publiczną i zbyt często płaciłam za to, nawet na płaszczyźnie sąsiedzkiej, wysoką cenę. Lody na szerszą skalę pomógł mi przełamać pies. Nasze wspólne spacerunki sprawiły, że poznałam wszystkich wokół, nie tylko właścicieli psów, ale wszystkich, których domostwa są na naszej trasie.

Nasze relacje z sąsiadami z czasem się bardzo zacieśniły. Niektóre mogłabym nazwać trwałymi wieloletnimi przyjaźniami. Wzajemnie się odwiedzamy i częstujemy, nie tylko od święta, przeżywamy nasze historie rodzinne, choroby, sukcesy i porażki. Dodam, że jesteśmy w bardzo różnym wieku. Mamy różne przekonania i systemy wiary. Wiem, że mogę na moich sąsiadach polegać i z wzajemnością. To daje duże poczucie bezpieczeństwa, szczególnie w tych trudnych czasach.

**Kayah – autorka tekstów, kompozytorka, wokalistka,
producentka muzyczna, współwłaścicielka wytwórni
fonograficznej Kayax**

Jakim Typem Sąsiada jesteś?

(typologia sąsiedztwa socjologa Piotra Kryczki)

2

Świadczeniowiec

Pożyczy szklankę cukru, może zaopiekować się dziećmi sąsiadów, ba – zrobi zakupy, jeśli sytuacja tego wymaga. W końcu trzeba sobie pomagać! Zna wszystkich sąsiadów z ulicy/bloku, szczególnie tych „za płotem”.

Towarzysko-Przyjacielski

Ech, te biesiady, spotkania! Wspólne grillowanie i obchodzenie rodzinnych jubileuszy, długie rozmowy o dzieciach w podobnym wieku czy wspólne oglądanie meczów. Ci sąsiedzi wiedzą o sobie dużo, łączy ich bliska relacja. Często zdarza się tak, że sąsiedzi zastępują rodzinę, jeśli pochodzą z innego miasta.

Ograniczający

Ceni sobie normy, zasady i dobre obyczaje! Cisza nocna jest od 22.00, więc oczywiście jest, że się jej przestrzega. Tu nie wolno grać w piłkę, znak wyraźnie o tym informuje i chwala Bogu – dzieciaki nie będą hałasować. Odsnieżane zimą powinny być także dojścia do posesji! A jesienią zgrabione liście powinno się zapakować w worki i przygotować do wywozu śmieci zielonych! Gdyby ludzie przestrzegali zasad, wszystkim żyłoby się lepiej!

Solidarnościowy

Czuje, że to sąsiedztwo to jego miejsce na ziemi! Należy do wspólnoty, w związku z czym dla wspólnoty jest gotów zrobić dużo. Działania dla wspólnego dobra mieszkających w pobliżu ludzi to ważny punkt w jego hierarchii wartości.

Poinformowany

Wie wszystko o sąsiadach! Szczególnie, jeśli mieszka tu już długo. Dużo wie o tobie i Twoich doświadczeniach, nie trzeba tłumaczyć mu, kto jest kim w Twojej rodzinie. Zna też stare historie innych mieszkańców. Czasem nawet chętnie się nimi dzieli.

3

Dobre Praktyki – co już działa i inspirowane

Przedstawiamy przykłady działań lokalnych, które zostały zrealizowane w Wawrze, w Warszawie, Polsce i na świecie. A to tylko mały wycinek lokalnej rzeczywistości...

DZIELNICA WAWER M.ST. WARSZAWY

Jadłodzielnia w Aninie

Chyba nie ma nikogo wśród nas, kto choć raz nie kupiłby za dużo jedzenia i... nie musiał go w końcu wyrzucić. To, co jest zdatne do spożycia i nie będzie przez nas wykorzystane, możemy przekazać chętnym z naszego sąsiedztwa. Pomysł tworzenia jadłodzielni wynika z idei foodsharingu (dzielenia się jedzeniem). W Aninie przy dawnym kinie „Wrzos” powstała pierwsza w Wawrze jadłodzielnia zainicjowana przez Grupę „Radość z pomagania” i „Unią Fight Club”. Wszyscy mogą korzystać bezpłatnie ze wspólnej jadłodzielni. Można przyjść i wziąć jedzenie, można również przynieść na wymianę. Jadłodzielnia jest dostępna dla wszystkich. Żywność odbierasz i spożywasz na własną odpowiedzialność. Rozbudowę jadłodzielni współfinansowano ze środków m.st. Warszawy. Nowe lokalizacje jadłodzielni dostępne na stronie www.wawer.warszawa.pl

Szlaki, tablice informacyjne, miejsca postojowe, mapa i przewodnik po Mazowieckim Parku Krajobrazowym i terenach nadwiślańskich

Pomysłodawcy tego projektu zauważyli poważny problem. W Wawrze znikoma część mieszkańców korzysta z terenów nadwiślańskich, a także z terenów leśnych Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Istniejące oznaczenia, o ile są, pochodzą z lat 90., brakuje tablic informacyjnych, ławek, śmietników, ścieżki wymagają odświeżenia. Projekt w założeniu miał ułatwić dostęp do lokalnych zasobów przyrodniczych. Zaplanowano i zrealizowano działania na

szeroką skalę – projekt uzyskał dofinansowanie z budżetu obywatelskiego. W jedenastu osiedlach Wawra stanęły tablice informacyjne, a w siedmiu zrealizowano dodatkowe inwestycje. Zmodernizowano i dodano szlaki piesze, rowerowe oraz dla nart biegowych, wyznaczono i wyposażono umowne wejścia do Mazowieckiego Parku Krajobrazowego i nad Wisłę. W samym Parku umieszczono znaki informacyjne na przecięciach tras. Dodatkowo powstała mapa oraz przewodnik!

Anińscy odkrywcy

O tym, jak to jest być odkrywcą, przekonali się uczestnicy integracyjnego, międzypokoleniowego rajdu rowerowego. Blisko 200 osób wraz z profesjonalnym przewodnikiem przemierzyło Anin na rowerze wzdłuż i wszerz poznając najciekawsze pod różnym względem miejsca. Dodatkowo uczestnicy mogli sprawdzić swoją wiedzę w umieszczonych na trasie specjalnych punktach. Rajd zakończył się ogniskiem i rozdaniem pamiątkowych dyplomów!

Dzień Ziemi. Wspólne sprzątnięcie, wspólna integracja

Od kilku lat grupę wolontariuszy organizuje doroczną akcję sprzątnięcia Wawra. Pretekstem do czynienia razem dobra jest Dzień Ziemi. Po całonocnym wysiłku uczestnicy spotykają się na wspólnym ognisku, zabawach integracyjnych i pieczeniu kiełbasek. W roku 2016 akcja sprzątnięcia nadwiślańskiej plaży odbyła się pod nazwą „Pan Eko Samochodzik nad Wisłą 2016”, a jej uwieńczeniem było wspólne oglądanie w kinie plenerowym filmu „Pan Samochodzik – Wyspa Złoczyńców”, którego akcja rozgrywa się w dużej części nad Wisłą. W ramach inicjatywy lokalnej mieszkańcy zostali wsparci zakupem sprzętu i materiałów niezbędnych do przeprowadzenia całej akcji.

INNE DZIELNICE WARSZAWY

Śniadania sąsiedzkie – Włochy

W 2018 roku dzięki wsparciu z Programu Grantów Lokalnych BNP Paribas S.A. rozpoczęto cykl Sąsiedzkich Śniadań we Włochach. To seria kameralnych spotkań, w ramach których mieszkańcy mogą lepiej się poznać i zintegrować, a także porozmawiać o ważnych dla dzielnicy sprawach. W formule Sąsiedzkich Śniadań ważne jest, aby serdeczna, sąsiedzka atmosfera szła w parze z merytoryczną rozmową przy wspólnym stole. Dlatego w śniadaniach uczestniczyli zaproszeni specjaliści goście i eksperci z różnych dziedzin, np. architektury czy ochrony zabytków, którzy odpowiadali podczas spotkań na pytania i postulaty mieszkańców. Spotkania odbywały się w Miejscu Aktywności Lokalnej przy ul. Rejonowej 6/8. Cykl Kulturalnych Śniadań Sąsiedzkich dofinansowany był ze środków Dzielnicy Włochy m.st. Warszawy.

Białańska wymiana umiejętności

Świetnym pomysłem jest dzielenie, wymienianie się wiedzą i umiejętnościami, szczególnie jeśli takie działania są bezpłatne dla uczestników. Grupa mieszkańców Białej zainicjowała serię spotkań, na których mogli się podzielić umiejętnościami. Cykl składał się z następujących tematów: „Przemowa publiczna – podstawy”, „Zero waste – kompostowanie resztek roślinnych za pomocą dżdżownic (wermikompostowanie)”, „Praca z ciałem”, „Prosty chleb w dwie godziny”, „Terapia śmiechem” i inne. Projekt zrealizowano w 2018 roku. Posłużył nie tylko wymianie umiejętności, ale też integracji mieszkańców. Spotkania zostały zrealizowane w ramach inicjatywy lokalnej.

Wolontariackie kursy komputerowe

Z inicjatywy seniorów wolontariuszy w klubie osiedlowym Surma powstał pomysł zajęć informatycznych dla najstarszych mieszkańców Ochoty. Zajęcia zaczynały się od spotkań kilku osób wyposażonych w dwa zestawy

komputerowe. Ponieważ formuła kursów odpowiadała potrzebom seniorów, przybywało chętnych, powstawały kolejne grupy. Ze względu na coraz większe zainteresowanie realizatorzy zmuszeni byli szukać nowych sal poza Klubem; nawiązali więc współpracę ze szkołą podstawową i wyższą uczelnią. Z pomocą przyszła również jedna z firm, wspierając klub przez oddelegowanie swoich pracowników jako instruktorów kolejnych edycji kursu.

POLSKA

Givebox Gdańsk/Givebox Poznań

Idea giveboksów jest prosta: zamiast wyrzucać, zostaw w przeznaczonym do tego miejscu rzeczy, których już nie używasz, a które mogą przydać się komuś innemu! Pomysł na tego rodzaju uliczne półki i budki wypełnione różnymi przedmiotami, ubraniami oraz książkami przywędrował do nas z Niemiec i krajów skandynawskich, gdzie stały się one już stałym elementem miejskiego krajobrazu. Korzystając z takich inicjatyw, jesteśmy bardziej ekologiczni, a zarazem bardziej wrażliwi na potrzeby innych – wpisujemy się w ideę *sharing is caring*.

Moja młodość, moje wspomnienia – Kraków, Nowa Huta

Pomysł jest inicjatywą mieszkańców Krakowa, adresowaną do seniorów, byłych pracowników kombinatu hutniczego w Nowej Hucie. Projekt został osnuty wokół łączących seniorów doświadczeń zawodowych. Mieli oni możliwość spotkania się i integracji, wspomnienia czasów aktywności zawodowej i swoich sukcesów. Brali udział w spotkaniach dyskusyjnych i wspólnym zwiedzaniu Muzeum Nowej Huty.

ŚWIAT

Bruksela – baseny odkryte

Podczas gdy największe europejskie miasta szczyły się odkrytymi pływalniami, Bruksela nie miała ani jednej! Ostatnie odkryte pływalnie w tym mieście zostały zamknięte w latach 70. XX w. Działacze lokalni z grupy *Pool is Cool* postanowili zmienić ten stan rzeczy i przywrócić miastu, na czas letnich upałów, niecki wodne na świeżym powietrzu. Wprowadzili do miejskiego krajobrazu tymczasowe, proste (i niedrogie!) konstrukcje zachęcające ludzi do wyjścia z domu i spędzenia czasu na zewnątrz. Wprowadzenie basenów odkrytych, poza funkcjami rekreacyjnymi, służyło jeszcze większemu dobru – budowaniu tożsamości sąsiedzkiej. Pływalnie te, oprócz wspierania zdrowego stylu życia, stały się ważnymi miejscami na społecznej mapie Brukseli. Co ważne, grupa *Pool is Cool* inicjując budowę miejskich pływalni odkrytych zaprasza wszystkie zainteresowane strony do dialogu społecznego i współdecydowania o kolejnych realizacjach!

Bejrut – pokój wyciszający

Pokój wyciszający (*Silent Room*) to pomysł zrealizowany przy ruchliwej ulicy Bejrutu w najbliższym sąsiedztwie tamtejszego uniwersytetu. Pośród zgiełku, nadmiaru informacji można zatrzymać się na chwilę w pokoju o obniżonej ilości bodźców. Działanie przeprowadzono w ramach inicjatywy sąsiedzkiej American University of Beirut.

4

Jak możesz zrealizować swoje pomysły?

W zależności od tego, jakie potrzeby zidentyfikujemy w swoim otoczeniu, jak pilne jest ich zaspokojenie, masz do wyboru różne możliwości:

Inicjatywa lokalna

To jedna z form współpracy samorządu z mieszkańcami w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej. W ramach tego instrumentu można zrealizować pomysły z obszarów takich, jak np. działalność charytatywna, kultura, sztuka, promocja i organizacja wolontariatu, spotkania sąsiedzkie, organizowanie ogrodów społecznościowych, wydarzenia ekologiczne i inne.

Jak zrealizować inicjatywę lokalną:

- zdiagnozuj potrzeby twojego otoczenia; skonsultuj się z sąsiadami
- do zgłoszenia potrzebne są minimum 2 osoby, najlepiej zbij grupę inicjatywną
- oszacujcie, czego będziecie potrzebowali do realizacji projektu, co możecie dać Wy, a o jaki rodzaj wsparcia (finansowego, technicznego) będziecie zabiegać w Urzędzie Dzielnicy, im mniejszy udział Miasta, tym więcej punktów otrzymacie przy ocenie wniosku
- zbierzcie podpisy poparcia dla Waszego pomysłu, im więcej podpisów sąsiadów, tym większa szansa, na pozytywne rozpatrzenie wniosku
- opiszcie projekt w formularzu z kosztorysem i harmonogramem
- złóżcie wniosek w Urzędzie Dzielnicy
- bądźcie w kontakcie z koordynatorką inicjatywy lokalnej
- zrealizujcie projekt
- złóżcie sprawozdanie

Koniecznie zajrzyj na www.inicjatywa.um.warszawa.pl

Budżet obywatelski

To możliwość decydowania przez mieszkańców o tym, na jakie cele zostanie przeznaczona część środków z budżetu miasta. Każdy z nas może zgłosić swoje pomysły, a następnie zagłosować na projekty, które zostaną zrealizowane. Pomysły mogą dotyczyć konkretnej dzielnicy, ale również mieć charakter ogólnomiejski. Projekty są przyjmowane w grudniu i styczniu, a poddawane głosowaniu przez mieszkańców Warszawy w czerwcu.

Jak zgłosić projekt:

- zastanów się, czego potrzebujecie w swojej okolicy, dzielnicy, mieście
- wejdź na stronę bo.um.warszawa.pl
- opisz swój projekt i uzasadnij potrzebę jego realizacji
- pamiętaj, że projekty BO mogą być realizowane tylko w lokalizacjach będących własnością miasta
- przygotuj listę poparcia: w przypadku projektów na poziomie dzielnicowym zbij podpisy 20 mieszkańców dzielnicy Wawer, na poziomie ogólnomiejskim – zbij podpisy 40 mieszkańców Warszawy
- jeśli pomysł zostanie pozytywnie oceniony przez pracowników urzędu jako możliwy do zrealizowania, projekt trafi pod głosowanie mieszkańców
- bądź w kontakcie z koordynatorką dzielnicową wprowadź ewentualne poprawki do zgłoszenia

Więcej informacji: bo.um.warszawa.pl
i www.wawer.warszawa.pl/sasiedzi

„Po sąsiedzku” – konkurs dla mieszkańców Warszawy na projekty lokalne

Jeśli chcecie zmienić Wasze podwórko, rozbudzić okolicę, zintegrować społeczność sąsiedzka, podzielić się talentami z innymi mieszkańcami – ten konkurs jest dla Was! W konkursie organizowanym na zlecenie Miasta można otrzymać granty na działania sąsiedzkie do 2000 zł. W latach 2019 i 2020 łącznie zaplanowano wsparcie co najmniej 25 inicjatyw sąsiedzkich. Co inspirującego udało się zrealizować, sprawdź na stronie: www.towarzystwosasiedzkie.pl

Aby aplikować o grant w następnych latach, sprawdź zasady nowego konkursu na stronie: www.warszawalokalnie.waw.pl

„Aktywna Warszawska Młodzież”

Specjalnie do warszawskiej młodzieży adresowany jest program „Aktywna Warszawska Młodzież”. Przystępując do programu jako młodzieżowa grupa nieformalna, można uzyskać grant na realizację pomysłu lokalnego oraz wsparcie merytoryczne (szkolenia, opieka tutora). Grantobiorcami mogą być uczniowie klas VII i VIII szkół podstawowych oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych.

W latach 2020–2021 operatorami zleconego przez Biuro Edukacji m.st. Warszawy konkursu grantowego są:

- Fundacja Arte, www.fundacja-arte.pl
- Polskie Towarzystwo Fizyczne, www.ochota.fuw.edu.pl
- Okręg Mazowiecki ZHR oraz Stowarzyszenie Harcerskie, www.mazowsze.zhr.pl/inicjatywy-mlodziejowe/
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy „Q Zmianom”, www.qzmianom.org
- Klub Inteligencji Katolickiej, www.kik.waw.pl/projekty/mam-pomysl2/

Poniżej przykłady podmiotów finansujących szeroko rozumiane działania lokalne. Warto je poznać!

Fundacja PKO Banku Polskiego

W kategorii „projekty lokalne” zakładane jest zaangażowanie podmiotów prawnych działających na danym terenie, którymi są organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego lub placówki użyteczności publicznej (np. szkoły). Przy realizacji tego typu projektu wymagane jest przypisanie do projektu Wolontariusza związanego zawodowo z Bankiem, który inicjuje procedurę pomocy, a następnie koordynuje proces udzielania pomocy. www.fundacjapkobp.pl

Program Grantowy „Wspólnie dla regionu” – Fundacja Wspólnie

Fundacja LafargeHolcim od lat wspiera lokalne społeczności i inspiruje mieszkańców do podejmowania inicjatyw, które mają bezpośredni wpływ na poprawę jakości ich życia. W programie grantowym „Wspólnie dla regionu” można otrzymać dofinansowanie do 15 000 zł. Inicjatywy mieszkańców mogą dotyczyć obszarów: ochrony środowiska naturalnego i bioróżnorodności oraz poszerzania wiedzy w tym zakresie, zagospodarowania przez społeczności lokalne wspólnej przestrzeni oraz poprawa jej estetyki i funkcjonalności, profilaktyki i promocji zdrowia oraz bezpieczeństwa, a także edukacji w tym zakresie. Ubiegać się o wsparcie mogą również grupy nieformalne przy wsparciu organizacji pozarządowych. www.fundacjawspolnie.pl

Konkurs grantowy „Zielona Ławeczka” – Fundacja BOŚ

Odbiorcami konkursu są mieszkańcy otwartych osiedli, zarządzanych przez spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe lub samorząd z miast powyżej 10 tys. mieszkańców. Do tej pory odbyło się już VI edycji konkursu grantowego „Zielona Ławeczka”. Stwórzcie razem z sąsiadami projekt zazielenienia wybranego terenu na swoim osiedlu i aplikujcie o grant. W roku 2020 można było uzyskać dofinansowanie w wysokości do 1200 zł i nagrodę rzeczową w postaci ławki parkowej. Nowa edycja programu: www.zielonalaweczka.pl

Podwórko Talentów „Nivea” organizowany przez NIVEA Polska sp. z o.o.

W ramach konkursu można starać się o wybudowanie placu zabaw. Podmiotami, które mogą aplikować są: gminy, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, publiczne szkoły podstawowe. Warszawskie podmioty mogą startować w trzeciej kategorii – miasta powyżej 60 tys. mieszkańców. W Warszawie powstały już trzy Podwórka Talentów. Nowa edycja programu: podworko.nivea.pl

Do Miejsc Aktywności Lokalnej (MAL) zawsze po drodze, czyli gdzie można bezpłatnie zorganizować spotkania sąsiedzkie?

5

Dlaczego warto przyjść właśnie do MALu z pomysłem na działanie sąsiedzkie?

- można pograć w brydża, szachy, planszówki i napić się herbaty
- to dobre miejsce, aby wybrać się z całą rodziną – dorośli mogą porozmawiać, a dzieci się pobawić
- można spotkać innych sąsiadów i znaleźć sprzymierzeńców do swoich działań
- pracownicy MAL-ów udostępniają potrzebny sprzęt, np. rzutnik, nagłośnienie i inne
- pracownicy MAL-ów w razie potrzeby udzielą merytorycznego wsparcia sąsiadom realizującym swoje pomysły

Miejsca Aktywności Lokalnej działają z uwzględnieniem następujących wartości:

Lokalność

miejsce sprzyja nawiązywaniu sąsiedzkich relacji, wspólnemu działaniu, włącza się w życie okolicy.

Elastyczność

miejsce daje mieszkańcom przestrzeń i wiedzę do realizacji własnych pomysłów, a mieszkańcy mają wpływ na program miejsca.

Współpraca

miejsce aktywnie współpracuje z mieszkańcami, grupami nieformalnymi i organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami na rzecz sąsiedztwa.

Otwartość

miejsce jest otwarte dla każdego mieszkańca, działa zgodnie z zasadą tolerancji i poszanowania indywidualności każdej osoby, kieruje się wartościami obywatelskimi i demokratycznymi oraz propaguje postawy prospołeczne i służy integracji całej społeczności lokalnej.

- **Miejsce Aktywności Lokalnej (MAL)**
WCK Filia Aleksandrów, ul. Samorządowa 10, Osiedle Aleksandrów

- **MAL, WCK Filia Falenica**
ul. Walcownicza 4/6, Osiedle Falenica

- **MAL, Unią Fight Club**
ul. VI Poprzeczna 23, Osiedle Anin

- **Mal WCK Filia Anin**
ul. V Poprzeczna 13, Osiedle Anin

- **MAL, Wypożyczalnia dla Dorosłych i Młodzieży Nr 82 w Miedzeszynie**
ul. Agrestowa 1, Osiedle Miedzeszyn

- **Leśny MAL**
ul. Łasaka 46, Osiedle Las

- **MAL, WCK Filia Zastów**
ul. Lucerny 13, Osiedle Zerzeń

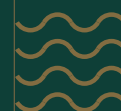

- **MAL, WCK Filia Wawerska Strefa Kultury**
ul. Żegańska 1a, Osiedle Międzylesie

- **MAL**
ul. Cyklamenów 28, Osiedle Nadwiśle

- **MAL, obiekt „Syrenka”, OSiR Wawer**
ul. Starego Doktora 1, Osiedle Marysin Wawerski

- **MAL, Klub Jeździecki Trybułowo**
ul. Wał Miedzeszyński 98A, Osiedle Nadwiśle

- **MAL, Kulturoteka Błękitna**
ul. Błękitna 32, Osiedle Wawer

- **MAL, WCK Filia Radość**
ul. Powojowa 2, Osiedle Radość

- **MAL, FabLab Pobite Gary! Centrum Wspierania Rodzin „Rodzinna Warszawa”**
ul. Błękitna 32, Osiedle Wawer

- **MAL, Harcówka oraz pole namiotowe**
Hufiec Wawer – ZHP, ul. Alpejska 16, Osiedle Anin

- **MAL, WCK Filia Marysin**
ul. Korkowa 96, Osiedle Marysin Wawerski

- **MAL, Stowarzyszenie W Trakcie**
ul. Trakt Lubelski 204, Osiedle Zerzeń

Stan na grudzień 2020 r. Zajrzyj koniecznie na www.spoldzielniakultury.waw.pl

6

25 sposobów na budowanie sąsiedztwa:

1. Mów „Dzień dobry” swoim sąsiadom, także tym nieznanym. Od tego się zaczyna;)
2. Zorganizuj święto ulicy i zaproś wszystkich mieszkańców.
3. Zaplanuj wyprzedaż garażową.
4. Zainicjuj grilla sąsiedzkiego.
5. Wspólnie posprzątajcie pobliski park lub las.
6. Sprawdź, czy w okolicy mieszkają osoby starsze i nawiąż z nimi relację.
7. Zauważaj potrzeby twojego sąsiedztwa i wspólnie z innymi działaj.
8. Zastanów się, czy któryś z Twoich sąsiadów zna lokalną historię i może opowiedzieć coś interesującego dzieciom.
9. Zapraszaj do swego domu dzieci z sąsiedztwa.
10. Odnówcie wspólnie stare ławki przed blokiem lub w parku.
11. Zróbcie ognisko z gitarą i wspólnym śpiewaniem.
12. Dbajcie o lokalne miejsca pamięci.
13. Zaproponujcie sąsiedzką gwiazdkę – może być w wersji on-line.
14. Pomagajcie sobie nawzajem w opiece nad dziećmi.
15. Podziel się jedzeniem, jeżeli masz nadmiar (w najbliższej jadłodzielni lub bezpośrednio z sąsiadami).
16. Dbajcie wspólnie o miejsca takie jak place zabaw czy skwerki, poczujcie się jak ich gospodarze, a nie tylko użytkownicy!
17. Podwieź sąsiada, jeśli masz wolne miejsce w samochodzie.
18. Załóż grupę sąsiedzką na Facebooku i pozostawaj w kontakcie z sąsiadami.
19. Zaproponuj, że popilnujesz mieszkania sąsiadów podczas ich nieobecności.
20. Mów otwarcie o ewentualnych problemach w sąsiedztwie i staraj się trudne sytuacje rozwiązywać w polubowny sposób.

21. Odwiedzaj Miejsca Aktywności Lokalnej – można tam spotkać sąsiadów.
22. Zwracaj uwagę na kwestie bezpieczeństwa w Twojej najbliższej okolicy, jeżeli coś cię niepokoi, porozmawiaj o tym z sąsiadami i wspólnie podejmijcie decyzję, co dalej.
23. Zadbajcie o zieleń, zasadźcie drzewa lub kwiaty, a także dbajcie o już istniejące nasadzenia.
24. Dziel się swoimi umiejętnościami! Może ktoś w okolicy potrzebuje korepetycji z fizyki, a ty akurat mógłbyś pomóc? A może starsza osoba z sąsiedztwa nie radzi sobie z obsługą komputera?
25. Zorganizujcie z rodziną i sąsiadami grupę wolontariuszy i znajdźcie miejsce, gdzie byłbyście przydatni (dom opieki społecznej, szpital, schronisko dla zwierząt itd.).

Jak zorganizować sąsiedzkiego grilla?

7

1. Poszukaj sprzymierzeńców

Nie działaj w pojedynkę! Wybierz co najmniej jedną osobę z najbliższego sąsiedztwa, która mogłaby się zaangażować i dalej działajcie zespołowo.

2. Jeżeli już udało się zawiązać co najmniej dwu-, trzyosobowy zespół, ustalcie wspólnie termin i miejsce spotkania sąsiedzkiego, tak aby nie kolidował ze świętami czy długimi weekendami

3. Zróbcie listę potrzebnych rzeczy

5. Przystąpcie do działania!

- powieście plakat/informację w widocznym dla wszystkich mieszkańców miejscu!
- jeśli macie grupę na Facebooku, to również tam umieście informację
- upewnijcie się, że informacja dotarła do wszystkich!
- rozpocznijcie bezpośrednie przygotowania (zakupy, przygotowanie terenu, zorganizowanie grilla jako sprzętu, przygotowanie wszystkich innych potrzebnych rzeczy)

4. Podzielcie zadania, ustalcie:

- kto będzie odpowiedzialny za stworzenie plakatu czy innej formy poinformowania mieszkańców osiedla/ulicy o nadchodzącym wydarzeniu
- kto dopilnuje, aby każdy przyniósł coś do jedzenia i nie była to tylko kiełbasa
- kto zajmie się bardziej techniczną stroną
- kogo zaangażować do wymyślenia kilku prostych zabaw integracyjnych

6. Bawcie się dobrze!)

To nie koniec, to dopiero początek...

Dialog społeczny zaczyna się pośród sąsiadów. Można powiedzieć, że sąsiedztwo to pierwszy krąg społeczeństwa obywatelskiego; tu obdarzamy się wzajemnie troską, ale równie często rozwiązujemy sąsiedzkie spory i razem pracujemy dla wspólnego dobra. Trudno jest budować dobre relacje w osiedlach i dzielnicy bez doświadczenia dobrej sąsiedzkości.

Ostatnie miesiące pokazują nam, że to właśnie ze strony sąsiadów otrzymujemy wyjątkowo dużo pomocy i wsparcia. Warto pielęgnować ten typ relacji!

Wierzę, że „Wawerski Przewodnik Sąsiedzki” to początek bardzo wielu dobrych aktywności z sąsiedztwem w tle.

**Burmistrz Dzielnic Wawer m.st. Warszawy
Norbert Szczepański**

Notatki

Gdzie szukać inspiracji, informacji i wsparcia?

Dzielnicowa Koordynatorka inicjatywy lokalnej, budżetu obywatelskiego:

p. Dorota Głazewska,
e-mail: dglazewska@um.warszawa.pl,
wawer.sasiedzi@um.warszawa.pl,
tel. 22 443 68 69.

Portal warszawalokalnie.waw.pl,

informacje na temat wydarzeń i inicjatyw, kalendarz lokalny, Biblioteczka Aktywnego Warszawiaka, aktualności z warszawskich Miejsc Aktywności Lokalnej.

Spółdzielnia Kultury

to internetowa przestrzeń, w której instytucje, organizacje, grupy nieformalne i wszyscy chętni nieodpłatnie dzielą się swoimi zasobami – przestrzenią, sprzętem, umiejętnościami, produktami kultury. Wszystkie dostępne zasoby pożyczać można bezpłatnie na organizację działań lokalnych/kulturalnych/społecznych, które są niekomercyjne i otwarte dla mieszkańców Warszawy. Każdy może wypożyczyć lub dodać do bazy swoje zasoby. Pomagamy sobie bezpłatnie i budujemy sieć lokalnej współpracy. Pod koniec 2020 roku w bazie Spółdzielni Kultury dostępnych było ok. 550 zasobów, dzięki zaangażowaniu instytucji kultury, organizacji pozarządowych, urzędów, lokalnych przedsiębiorstw i osób prywatnych. Znajdźcie lub dodajcie zasób w swojej dzielnicy na www.spoldzielniaikultury.waw.pl.

Stołeczne Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych

warszawa.ngo.pl/scwo

pomoc przy sformalizowaniu działań lokalnych, zawiązaniu stowarzyszenia lub fundacji, wsparcie dla warszawskich organizacji pozarządowych.

C.A.L. Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej, www.cal.org.pl

informacje nt. organizowania społeczności lokalnej, działań lokalnych.

